

HORIZON-TAAL

maart - april 2021

Jaargang 53 - nummer 308

Internationale
**DAG van de
MOEDERTAAL**

21 februari
2021

In oficiële
betrekkingen met
UN en UNESCO

Met **Esperanto** als gemeenschappelijke taal
beschikken talen en culturen over een gelijk speelveld.

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Ten geleide	3
Artikelen over taal in de pers	4
Inheemse talen worden gepromoot	5
Zal technologie een einde maken aan de dominantie van het Engels?	7
Esperanto in het nieuws	11
Oklingva proverbaro	12
Starten met spreken.....	14
La 17-an de septembro 2020: La Erikejo re-kunvenis.....	15
La 21-an de januaro 2021: La Erikejo ret-kunvenis!	16
A2, B2 kaj C1: instruado per Telegram kaj Zoom	17
Vivo de Zamenhof - ĉapitro XI - Etika pensulo - parto 1	18
Krucvortenigmo	22

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

53ste jaargang maart-april 2021. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @ horizon.taal@esperanto.be www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Clubactiviteiten: Katja Lödör lodorkatja@skynet.be

Werken mee aan dit nummer: Cyreen Knockaert, Kris Panis, Lode Van de Velde e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

✉ Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekenstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☎ 03 234 34 00 @ financo@fel.esperanto.be www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar. Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

Een recensie van een niet zo recent boek “Uitstervende talen” (2004) was onlangs een openbaring voor mij. Intuïtief voelde ik aan dat taaldiversiteit, net zoals biodiversiteit, belangrijk is. Al was het maar omdat het in alle betekenissen van het woord “kleur” in de wereld schept. Maar tot nu toe leek biodiversiteit mij net iets belangrijker. Het boek echter toont aan hoe die twee soorten diversiteit nauw met elkaar verbonden zijn. Aan een bepaald ecosysteem is meestal ook een specifieke taal verbonden. De uitstervende talen weerspiegelen dan ook de verdwijnende ecosystemen. Het is wat te kort door de bocht om te beweren dat het gebruik van Esperanto de talen zal behoeden voor uitsterven. Maar zou een neutralere brugtaal niet een heel klein beetje helpen?

Piet Glorieux

Het bestuur van de Vlaamse Esperantobond nodigt je uit voor de Algemene Vergadering. Deze zal digitaal plaatsvinden op zaterdag 13 maart 2021 van 10u30 tot 14u met pauze van een half uur. De Zoom-uitnodiging volgt.

Agenda:

1. Vaststellen leden van de algemene vergadering (*administrantoj*) zoals voorgedragen door de lokale groepen
2. Vaststellen gecoöpteerde leden
3. Vaststellen volmachten
4. Goedkeuring van het verslag van de digitale buitengewone algemene vergadering van 21 november 2020
5. Goedkeuring van het jaarverslag van 2020
6. Goedkeuring van de jaarrekening en balans van 2020
7. Vervanging personeelslid wegens pensioen - aanvaarding nieuw personeelslid
8. Diversen

Indien je niet kan aanwezig zijn, kan je volmacht geven aan een ander lid van de algemene vergadering. Dit doe je best schriftelijk (via mail aan secretaris Marc Cuffez - sekretario@fel.esperanto.be) om alle misverstanden te vermijden.

Flandra Esperanto-Ligo

KATALOGO 2021

La 9an de februaro 1996, do antaŭ 25 jaroj, malfermiĝis la Retbutiko de Flandra Esperanto-Ligo. Ĝi verŝajne estis la unua retejo, kie oni povis trafolumi librolistojn kaj mendi per simpla alklako. En tiu tempo ĝi prezentis al la publiko simplan liston, sen multaj detaloj. Nun, 25 jarojn poste, la Retbutiko ne plu estas nura vendejo, sed informfonto pri literaturo. En la venonta numero aperos intervjuo kun la “patroj” de la Retbutiko: Paul Peeraerts kaj Bart Demeyere.

Okaze de la 25-jariĝo de la Retbutiko aperis nova katalogo kun superrigardo de eldonoj de Flandra Esperanto-Ligo. Vi povas elŭti ĝin de <https://www.esperanto.be/fel/katalogo>

ARTIKELEN OVER TAAL IN DE PERS

Tibetaanse taalvoorvechter Tashi Wangchuk weer vrij Wangchuk werd 5 jaar geleden opgesloten omdat hij er publiekelijk bij de Chinese autoriteiten op had aangedrongen om iets te doen aan de situatie van de Tibetaanse taal in Tibet. Meer en meer neemt het Mandarijnchinees er de plaats in, hoewel volgens de Chinese grondwet minderheden het recht hebben op onderwijs in hun moedertaal. Hoewel Wangchuk is vrijgelaten moet hij nog vijf jaar politieke rechten ontberen. *Uit Boeddhistisch Dagblad, 29 januari 2021* <https://boeddhistischdagblad.nl/nieuws/159051-tibetaanse-taalvoorvechter-tashi-wangchuk-na-vijf-jaar-gevangenis-weer-vrij/>

VN-rapport over meertaligheid De gemeenschappelijke inspectiecommissie van de VN (JIU) oordeelt dat er veel schort aan het beleid van de VN inzake veeltaligheid. Er is geen strategie, regels i.v.m. aanwerving en promotie worden niet gerespecteerd en er ontbreekt coherentie in het denken over veeltaligheid. Er is bijvoorbeeld geen definitie van “officiële taal” en “werktaal”. De commissie doet ook een reeks aanbevelingen, o.a. dat veeltaligheid een grondwaarde moet zijn van de VN. *Rapport JIU/REP/2020/6, december 2020* <https://unesperante.wordpress.com/2021/02/13/multlingveco-en-la-sistemo-de-unuigintaj-nacioj/>

De taal weerspiegelt de ziel Talen houden volgens UNESCO het culturele erfgoed in leven. Om die reden riep het 21 februari uit tot Internationale Dag van de Moedertaal. Dat meertaligheid een troef is, weet blogger Sehrish Raja. Ze groeide meertalig op, en voedt nu ook haar zoontje zo op. “Respect voor anderen taal leidt tot respect voor de eraan verbonden cultuur en dus tot meer begrip voor elkaar.” <https://www.mo.be/wijzinhier/de-taal-weerspiegelt-de-ziel>

Internationale Moedertaaldag met 483 miljoen Spaanssprekenden Elk jaar wordt door de UNESCO op 21 februari de Internationale Moedertaaldag gevierd. Deze dag staat in het teken van de taalkundige en culturele diversiteit en de meertaligheid. Voor de UNESCO zijn talen het instrument om het culturele erfgoed levend te houden. Door de moedertaal

in ere te houden, blijft de taalkundige en culturele traditie bestaan en wordt men zich meer bewust van de verschillen tussen etnische groepen. Dit leidt mogelijk tot meer begrip. <https://www.spanjevandaag.com/21/02/2021/internationale-moedertaaldag-met-483-miljoen-spaanssprekenden/>

Kongra Star viert Internationale Moedertaaldag Kongra Star, de confederatie van vrouwenorganisaties in Rojava (Syrisch-Koerdistan), heeft een schriftelijke verklaring afgegeven ter gelegenheid van de Internationale Dag van de Moedertaal. De verklaring luidde: “We vieren alle talen, culturen en naties en beloven de culturele en linguïstische diversiteit te beschermen. Met het bewustzijn van een democratische natie ingebed in het democratische autonome bestuursstelsel heeft elk onderdeel van de samenleving zijn plaats ingenomen onder het dak van deze regering. In Noord- en Oost-Syrië organiseren we ons volgens het idee en de filosofie van een democratische natie die alle naties, religies en componenten omvat en die de cultuur, taal en geografie beschermt.” <https://koerdischnieuws.nl/kongra-star-viert-internationale-moedertaaldag/>

Naks wil Sranangtongo dichter bij samenleving brengen 21 februari, de Internationale Dag der Moedertalen, moet gezien worden als een unieke mogelijkheid om het Sranangtongo uit te dragen en dichter bij de bevolking, waaronder kinderen, te brengen. Daarom organiseert de Naks Unit Sranangtongo traditioneel ook dit jaar deze bijzondere internationale dag. <https://www.culturu.com/nieuws/suriname/naks-wil-sranangtongo-dichterbij-samenleving-brengen/>

Avondklokformulier in 11 talen, maar niet in het Fries De FNP is er “goed likk” om: de formulieren voor de nieuwe avondklok zijn in elf talen beschikbaar. Maar niet in het Fries. “It moat elke kear by de helse deuren weikomme”, moppert fractieleider Sijbe Knol. Hij had vrijdagmorgen amper de ogen open toen hij de misser gewaard. <https://www.lc.nl/friesland/Avondklokformulier-in-11-talen-maar-niet-in-het-Fries-26382069.html>

grondvoorwaarden voor het overleven van inheemse talen waarvan vele momenteel met uitsterven bedreigd zijn. Wat betreft de deelname aan het openbaar leven onderlijnt de Verklaring het belang van het gebruik van de volkstaal in het rechtssysteem, de media, het werk en de gezondheidsprogramma's. Ze benadrukt het potentieel van de informatietechnologie ter ondersteuning van het gebruik en het in-stand-houden van de talen.

Op basis van de ervaring opgedaan tijdens het Jaar van de Inheemse Talen (2019) erkent de verklaring

DE TAAL VAN DE CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK

Een van mijn interessantere Ekparolu-sessies [3] was met een *nevo* in Centraal-Afrika. Hij deed zijn beklag over de dominantie van het Frans in zijn land. Naar zijn zeggen kunnen kinderen niet schoollopen in hun moedertaal en zelfs niet in het Sango, de Centraal-Afrikaanse brugtaal, die alle inwoners spreken.

twee sprekers van het Sango

ook het belang van deze talen voor de sociale cohesie en inclusie, de culturele rechten, de gezondheid en de rechtvaardigheid. Ze benadrukt hun relevantie voor de duurzame ontwikkeling en het behoud van de biodiversiteit, want ze houden de eeuwenoude en traditionele kennis die de mens met de natuur verbindt, in stand.

Volgens de actuele cijfers zijn 40% van de 7000 gebruikte talen met uitsterven bedreigd. Experts gaan ervan uit dat de inheemse talen bijzonder kwetsbaar zijn omdat veel van die talen niet worden onderwezen noch gebruikt in de publieke sfeer.

Piet Glorieux

[1] Resolutie 56/262, aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN op de zitting van 15 februari 2002

[2] Declaración de Los Pinos - <https://es.unesco.org/news/declaracion-pinos-chapoltepek-sienta-bases-planificacion-global-del-decenio-internacional> Los Pinos

[3] Ekparolu is een project van **edukado.net** (met stuwende kracht Katalin Kováts) dat de bedoeling heeft om beginnende Esperantosprekers samen te brengen met ervaren sprekers om zo hun taalniveau op te krikken. De laatsten heten “onkl(in)oj”, de eersten zijn de “nev(in)oj”.

ZAL TECHNOLOGIE EEN EINDE MAKEN AAN DE DOMINANTIE VAN HET ENGELS?

Het onderstaande is gebaseerd op een artikel verschenen op de Chinese officiële nieuwssite CGTN, dus met een korrel (Chinees) zout te nemen. Maar toch interessant feitenmateriaal.

Soms ontstaat een “lingua franca” spontaan, zoals de “originele” lingua franca die gebruikt werd van de elfde tot de negentiende eeuw door handelaars en diplomaten in het gebied rond de Middellandse Zee. Ze was gebaseerd op een vereenvoudigd Italiaans maar ontleende allerlei woorden van landen grenzend aan de Middellandse Zee. Ze werd genoemd naar de ons welbekende Germaanse volksstam.

Maar dikwijls wordt de lingua franca ook van bovenuit opgelegd, hetzij vrijwillig, hetzij onder dwang. Het eerste verwijst bijvoorbeeld naar het standaardgebruik van Italiaans in de opera of Frans in het ballet. Opleggen van een lingua franca onder dwang gebeurt meestal als onderdeel van een militaire campagne of als instrument van onderwerping.

Het gebruik van het Engels als lingua franca in zijn kolonies (net als die van het Frans, Duits, Spaans, Portugees enzovoort) hoort duidelijk in de tweede categorie thuis (nvdv: mijn conclusie). Dat de vroegere Engelse kolonies het Engels zijn blijven gebruiken als lingua franca is de hoofdoorzaak van de huidige dominantie van het Engels wereldwijd.

Volgens Gaston Dorren, polyglot en auteur van verschillende boeken over taal, is het Engels – hoe je het ook bekijkt – “de” dominante taal in de wereld. Behalve zijn “succesvolle” koloniale verleden hebben ook de heel dominante Amerikaanse cultuur, militaire macht, economische macht en de Tweede Wereldoorlog daartoe bijgedragen. Communicatie en transport in een “krimpende” wereld hebben de lingua franca van de wereld nog verstevigd.

Jouw computer spreekt Engels

Computertechnologie, tot volle wasdom gekomen in de “Amerikaanse eeuw”, is grotendeels gebaseerd op

het Engels en dat geldt ook voor de internetarchitectuur. Gretchen McCulloch [1] schreef in 2019 dat software en socialemediaplatformen nu dikwijls beschikbaar zijn in 30 tot 100 talen. Alleen zijn er 6000 à 7000 gesproken en geschreven talen in de wereld. Om het nog erger te maken: slechts 4 (!) programmeertalen [2] zijn breed beschikbaar in meertalige versies. Zelfs talen met een enorme literaire traditie zoals het Mandarijn, Spaans, Hindi en Arabisch worden nauwelijks gebruikt voor programmeertalen. Met computertechnici, voor het merendeel aan de slag in Groot-Brittannië en de VS, werd Engels de lingua franca van de programmeertalen. Dat heeft niet alleen een effect op de niet-Engelstalige computertechnici maar ook op iedere niet-Engelstalige gebruiker van internet. Hij/zij kan wachten op een versie in zijn eigen taal.

Het feit dat het soms lang kan duren voor je een eigen taalversie krijgt heeft o.a. te maken met het eerste codesysteem voor de schrijfttekens (ASCII), dat initieel gebaseerd was op telegramcodes van de Amerikaanse posterijen. Niet zonder reden werd het afgekraakt omdat het geen rekening hield met accenten en diakritische tekens [3]. Hetzelfde gold voor het qwertytoetsenbord, dat zich niet bekommerde om al die zaken en zeker niet om schrijfttekens uit vreemde talen. Die toestand heeft lang geduurd. ASCII bleef de standaard tot 2008, wat ook verklaart waarom internetdomeinnamen tot tien jaar geleden beperkt waren tot “Engelse” letters.

“Er is een verschil tussen de status van het Engels en de andere lingua franca’s”, zegt Gaston Dorren. “Het is de eerste keer dat een taal de lingua franca is van de hele wereld.” En in bepaalde opzichten is dit volgens hem niet zo slecht en zeker niet zo ontwrichtend als de idee dat een andere taal de wereld zou domineren (nvdv – dat vraagt een nadere verklaring).

Alfabetten

Ons alfabet, het Latijnse, ontstaan uit het Latijn en de Germaanse talen, wordt gebruikt voor de meeste Europese talen en heeft zich nadien over de wereld verspreid. Tegenwoordig wordt dit alfabet gebruikt door zo’n 70 procent van de wereldbevolking. Dit betekent dat toch nog zo’n 30 procent van de wereldbevolking een ander alfabet gebruikt, o.a. voor de helft van de twintig meest gesproken talen.

Een populair bijproduct van die scheiding is “pinyin”, een notatie in het Latijnse alfabet, gebaseerd op de uitspraak van de Chinese karakters, cfr. Beijing. Dit kent nu een opmars door recente technologische ontwikkelingen. Is dit geen zoveelste blijk van de dominantie van het Engels? Niet voor Dorren. Hij twijfelt eraan dat de hele wereld ooit Chinees zal leren en verwelkomt dan ook elke “brug” tussen sprekers van verschillende talen. “Pinyin is om verschillende redenen een goede zaak”, zegt Dorren. “Als het Mandarijn ooit internationaal succesvoller zou worden dan ik nu denk, dan zou pinyin een uitstekende tussenstap zijn.” De vraag is of dit dan

geen voortzetting is van de dominantie van het Latijnse – lees westerse – alfabet.

En wat te zeggen van de toetsenbordvrije manier: spraaktechnologie? Studies wijzen uit dat nu al de helft van de opzoekingen op internet gebeurt met spraakinput. Technologie levert in elk geval een bijdrage tot het controleren van gesproken vertaling. Deze bijdrage is zeer nuttig aangezien slechts 40% van de wereldbevolking eentalig is.

Domeinen en talen

Ondertussen zijn de niet-Latijnse schrifttekens aan een opmars bezig op internet. “Wie nu nog denkt dat internet allemaal teksten met Latijnse karakters bevat, vergist zich”, zegt Dorren. India, met zijn enorme aantal talen, is een voorloper geweest op het gebied van het terugdringen van de bevoorrechte positie van het Latijnse alfabet in het algemeen en het Engels in het bijzonder. Het hoofd van Twitter in India, Manish Maheshwari, beweert dat nu al 50% van alle tweets in India niet-Engels zijn.

Wat betreft de domeinnamen zijn nu al 152 zgn. “top-level”-domeinen (wat na de punt komt in een domeinnaam, bijvoorbeeld “.com” en “.net”) in niet-Latijnse schrifttekens. Dit is nog maar een veertigste van het totaal, maar het aantal groeit gestaag. Uit een studie blijkt dat dergelijke domeinnamen een impuls geven aan het gebruik van lokale talen op het internet. Misschien zal dit het leven redden van enkele van de 6000 talen die nu bedreigd worden door de dominantie van het Engels. In 2003 stuurde Unesco een aanbeveling de wereld in om online-meertaligheid te promoten. Uit een studie in 2018 van de campagnegroep “Whose Knowledge” komen slechts 7% van de talen aan bod op internet.

Zelfs Facebook ondersteunt “slechts” 100 talen. Daarmee is het wel het meest meertalige socialemediaplatform. In 2020 kondigde het aan dat het kon vertalen tussen elk tweetal van de honderd talen “zonder eerst naar het Engels te vertalen”. Weer

een stap verder weg van het anglocentrisme.

Vertaling en polarisatie

Vasco Pedro is CEO van Unbabel, een bedrijf dat machinevertaling combineert met redactie door mensen. “In 1998 was ongeveer 85% van de onlineteksten Engels, in 2018 was dit nog 20% en het lijkt op weg naar 10%.” Het heeft veel te maken met de interactiviteit van het internet. Iedereen plaatst o.a. via sociale media meer en meer zelf op het internet, dus het aantal talen op het internet is min of meer proportioneel aan de talen die mensen wereldwijd spreken.

Pedro erkent het overwicht van het Engels in moderne communicatienetwerken vooral om historische en organische redenen (zie hoger), maar toch ziet hij een toename van de niet-Engelse applicaties, zowel voor de gebruikers als voor de bouwers ervan.

“De impact daarvan kan ongelooflijk zijn. Zodra deze architectuur in het Chinees zou bestaan, zou iedereen die het wil gebruiken, Chinees moeten kennen. Ik meen dat China momenteel op heel wat van die terreinen vooroploopt .../... Uit een ontmoeting met een belangrijke Chinese detailhandelaar vernam ik dat de Engelstalige architectuur voor veel Chinese IT’ers een probleem is, zij hebben onvoldoende kennis van het Engels. Nu zijn we bezig met het creëren van hulpmiddelen in het Mandarijn om software in het Mandarijn te bouwen.”

Maar elke vooruitgang heeft een keerzijde. Hoewel het groeiend aantal talen online onbetwistbaar positief is, vreest Pedro segregatie en een gebrek aan kruisbestuiving. Als je altijd in je taalbubbel blijft, mis je een gamma aan ervaringen die je wel hebt als je af en toe – zoals Pedro – naar een andere bubbel overstapt. “Polarisatie kan daar een van de gevolgen van zijn. Als je alleen maar het nieuws consumeert vanuit een bepaald standpunt, ga je niet snel van dat standpunt afstappen. Als je alles wat je zoekt in je eigen taal kan vinden, zal je minder gestimuleerd

worden om in andere talen te zoeken.” (nvdv – Daar heb ik mijn twijfels bij. Een “verstandige” zoeker weet dat elke taal(gemeenschap) een unieke bijdrage levert aan de kennis. Het zal nooit zo zijn dat je alle kennis in slechts één taal vindt.)

Dialecten en idiomen

Pedro en Dorren erkennen dat taal meer is dan een communicatiemiddel maar ook een soort beschermend schild is. Taal is een van de belangrijkste ingrediënten van de identiteit. Als je mijn taal spreekt, en vooral met mijn accent, is er direct een connectie.

“Idiomatische uitdrukkingen, figuurlijk taalgebruik, culturele referenties: al die elementen uit onze dagelijkse taal zullen een heel harde noot zijn om te kraken door vertaalmachines”, zegt Dorren. Zelfs voor iemand zoals ik die al veertig jaar Engels gebruikt bots ik nog op culturele referenties die ik niet doorheb gewoon omdat ik geen Brit ben.

Zelfs tussen sprekers van ogenschijnlijk dezelfde talen groeit het aantal van die kleine verschillen. “Er is totaal geen convergentie naar één Engels”, zegt Pedro. “Neem nu alleen het Britse en Amerikaanse Engels, ik zie ze niet naar elkaar toe groeien.”

Dat voornamelijk mondelinge taalgebruik is een reden waarom Dorren een onderscheid maakt tussen het vertaalpotentieel voor gesproken taal en geschreven taal. Maar hoewel hij vaak verstomd staat bij de kwaliteit van vertaling van geschreven teksten, is hij ook soms verbijsterd over de flaters die de vertaalmachine produceert.

“(De vooruitgang van machinevertaling) gaat trager dan de optimisten verwachten, net zoals voor zelfrijdende auto’s of kernfusie”, zegt hij. “Ik verwacht dat de twee manieren van vertaling (mens/machine) heel geleidelijk naar elkaar toe zullen groeien tot je uiteindelijk het verschil niet meer zal zien.”

Maar zelfs als een vertaalmachine deze stap zou zetten, zal het nog altijd niet in real time zijn vanwege de verschillen in structuur van de talen. “Werkwoorden die in het Duits veelal op het einde komen, staan in Engelse zinnen dikwijls aan het begin. De vertaalmachine moet dus wachten tot het einde van de zin om de vertaling te starten.”

Een beetje daarmee in tegenspraak zegt Pedro: “Als we spreken over een implantaat in de hersenen dat je mogelijkheden vergroot op een niet-biologische manier, hebben we toch een grote sprong gemaakt.” Miljoenen mensen hebben nu een cochleair

implantaat [4], dat hen toelaat om te horen als nooit voordien. .../... We zijn niet ver meer verwijderd van de mogelijkheid om wat je zegt direct om te zetten in gesproken taal. Spraakherkenning is eenvoudiger – er zijn enkel klanken en daarnaast is er datgene wat je hebt gezegd en dat is het.”

Maar we moeten voorzichtig zijn met wat we verlangen. “Het daadwerkelijk opheffen van alle communicatiehandicaps tussen rassen en culturen, heeft meer en bloediger oorlogen veroorzaakt dan ooit in de geschiedenis van de schepping.” (nvdv – Daar durf ik aan te twijfelen. Migraties kunnen inderdaad fricties veroorzaken, maar een betere communicatie tussen culturen lijkt me toch alleen maar voordelen te hebben.)

Met al die vertaaltechnologie, is er dan geen gevaar dat we allemaal monoglotten worden? “Op middellange termijn zal je nog voor lange tijd de taal van je ouders leren en wellicht een andere taal – tenzij Engels of Chinees voor een hegemonie zorgen. Uit het oogpunt van ontwikkeling van de hersenen is het goed om andere talen te leren.”

Voor Dorren hangt het af van je behoeften. “Velen zullen geen talen meer leren omdat ze maar een beperkte kennis van een vreemde taal nodig hebben voor het doel dat ze willen bereiken. “Een autoverhuurder is Griekenland bijvoorbeeld moet niet in staat zijn om Shakespeare te lezen.”

Pedro formuleert hetzelfde omgekeerd. “Misschien hoef ik een taal niet meer uit noodzaak te leren, maar ik wil ze wel leren als een teken van kennis. .../... Elke smartphone kan tegenwoordig een schaakkampioen verslaan, maar toch zijn er meer dan ooit mensen die leren schaken.”

China Global Television Network, 26 december 2020
(samenvatting & commentaar: Piet Glorieux)

[1] Because Internet: Understanding the New Rules of Language – Gretchen McCulloch.

[2] Programmeertaal – Een taal waarin computerprogramma’s worden geschreven en die gebruikmaakt van woorden uit een natuurlijke taal, i.c. meestal Engelse woorden.

[3] Diakritisch teken – Een schriftteken dat boven, onder of door een letter gezet wordt ter aanduiding van de uitspraak, bijvoorbeeld het “hoedje” in het Esperanto.

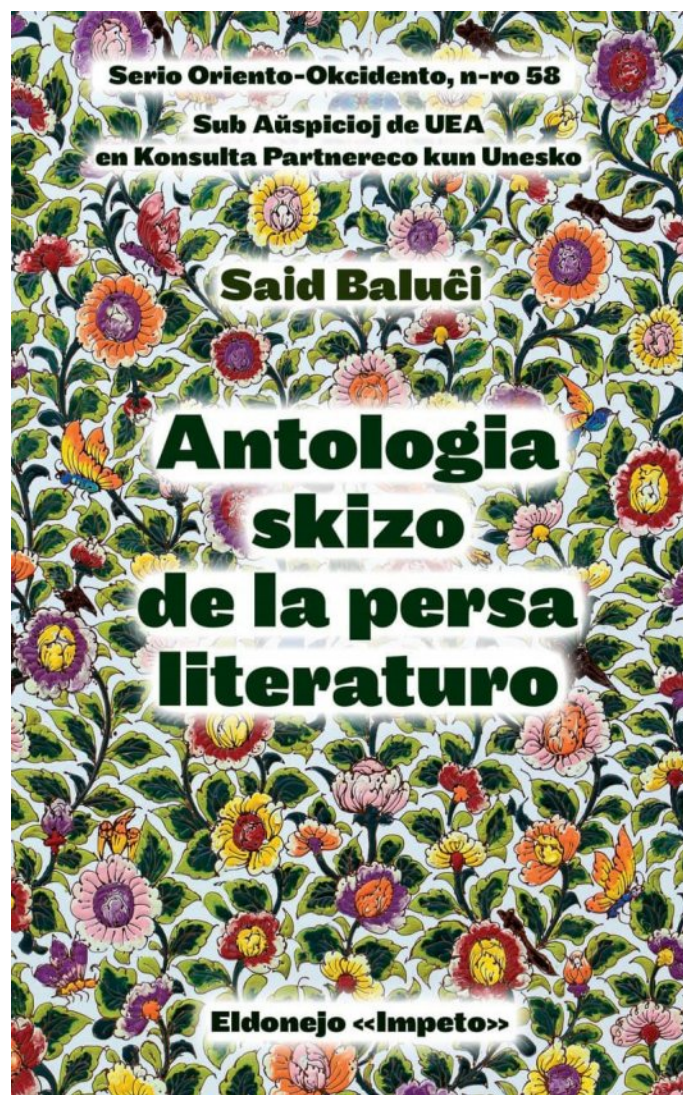
[4] Cochleair implantaat - Een elektronisch implantaat dat geluid omzet in elektrische pulsen die de gehoorzenuw in de cochlea (of slakkenhuis) direct stimuleren.

ESPERANTO IN HET NIEUWS

Esperantist Humphrey Tonkin gehoord door VN-inspectiecommissie De gemeenschappelijke inspectiecommissie van de VN (JIU) heeft in december 2020 een kritisch rapport uitgebracht over veeltaligheid bij de VN. In dat kader had de commissie een ontmoeting met prof. Humphrey Tonkin, esperantist en verantwoordelijke van de informele Studiegroep over Taal bij de VN. <https://unesperante.wordpress.com/>

Online symposium bij de VN over “Lingvo kaj migrado: travivado kaj memoro” Diezelfde studiegroep organiseert ook zijn jaarlijks symposium. Dit jaar heeft dit plaats van 19 april tot 1 mei met als thema “Language and Migration: Experience and Memory”. <https://migration.princeton.edu/symposium>

UN rimarkis Esperanton en la lingvotago UEA de jardekoj havas formalajn rilatojn kun la Ekonomia kaj Socia Konsilio de UN, sed malofte Esperanto ricevas atenton de la UN-instancoj. Sojle al la hodiaŭa Tago de la Gepatra Lingvo tamen la komunika sekcio de UN unuafoje inkluzivis mesaĝon de UEA en sia ĉiusemajna komuniko al neregistaraj organizaĵoj. <https://mallonge.net/lf-lingvotago2021>

Beknopte bloemlezing uit de Perzische literatuur in het Esperanto In februari kwam het werk “Antologia skizo el la persa literaturo” op de markt, van de hand van Said Baluĉi. Het werk omvat 33 proza-bijdragen en 24 poëziestukken. Het is de eerste keer dat een dergelijk werk over de Perzische literatuur in het Esperanto verschijnt. Het werk werd uitgegeven door de Moskouse uitgeverij Impeto en maakt deel uit van de serie Oriento-Okcidento. Gratis downloaden kan op persa.trovu.com. [Paŭlo S. Viana el Brazilo verkis kaj produktis sonartikolon pri ĉi tiu verko.](https://mallonge.net/persa-sonartikolo) <https://mallonge.net/persa-sonartikolo>

Conferentie van NGO’s groet in het Esperanto De nieuwjaarsboodschap van de Conferentie van Niet-Gouvernementele Organisaties (CONGO) verscheen in vier talen op de site, inclusief het Esperanto. <https://mallonge.net/ngocongo>

OKLINGVA PROVERBARO

La Oklingva Proverbaro estas verko realigita surbaze de la Frazologio rusa-pola-franca-germana, kiun Marko Zamenhof komencis eldoni en 1905, kaj de “Proverbaro Esperanta”, kiun en la jaro 1910 eldonis L. L. Zamenhof. Ĝian kompiladon kaj restaŭradon iniciatis Petro Desmet’. La rezulto aperis ĉe Flandra Esperanto-Ligo fine de 2020.

Enhavo de la verko

- Enkonduko en ĉiuj ok lingvoj de la Proverbaro
- Genezo de la proverbaro
- Unua parto (historia kaj konservita parto) 1 - 781a
- Dua parto (provo de restaŭro surbaze de la Esperanta Proverbaro) 781b - 1232
- Dokumentaro kun kopioj de originalaj kovrilpaĝoj, titolpaĝoj k.s.
- Postbabilo al filologoj kaj Esperantologoj
- Alfabeto registro

Kun la ĉefverko estas liverita aparta libreto kun alfabeto proverbolisto. Tiu ĉi “alfabeto” listo de la esperantaj proverboj alfabetigas ilin laŭ la unua substantivo en la proverbo. Tiu listo donas pli ol la nuran enhavon de la proverbaro. La aŭtoro aldonis koncizan klarigon ĉe tiuj proverboj kiujn li juĝis ofte ne komprenitaj aŭ miskomprenitaj. Plie li aldonis interesajn proverbojn ankaŭ el aliaj fontoj.

Kompilado kaj restaŭrado de la verko

Per la eldono de la Oklingva Proverbaro Petro Desmet’ kaj Flandra Esperanto-Ligo realigis la preskaŭ centjaran sonĝon de Ludoviko, kaj ankaŭ de Marko, Zamenhof. En la jaro 1910 Ludoviko eldonis sian “Proverbaro Esperanta”, kiu estis farita laŭ la “Frazologio rusa-pola-franca-germana”, kiun la patro komencis eldoni en 1905, sed kiu, bedaŭrinde, pro la morto de la patro, neniam aperis en sia tuteco.

Ludoviko preparis sian esperantan version surbaze de la kompleta manuskripto de la patro, kaj li klare skribas ke la intenco estis, ke ĝi estu “eldonota poste kune kun la partoj en la aliaj kvar lingvoj”. En lia tempo – tiel li skribas – eldoni ĉiujn kvin partojn de la verko estis malfacile.

La unua parto, ĝis la numero 781, estas historia. Oni nur metis la esperantan version apud la nacilingvan... sed evidentiĝis, ke en la manuskripto, kiun Ludoviko uzis por sia tradukado, okazis etaj ŝanĝoj. Oni tamen sukcesis restarigi la ordon. Plie, oni trovis ke oni tamen devis modernigi, adapti, la malnovajn ortografiojn en kelkaj lingvoj. Tamen la teksto restis tre proksima de la originalo. Por la dua parto, de 781 ĝis 1232, oni tutsimple faris restaŭran laboron, ĉar la originala manuskripto ja perdiĝis. En tiu parto do nur la esperanta versio estas historia. La uzanto konstato ke la esperanta versio en tiu ĉi formo, kun apudmeto de la aliaj lingvoj, kaj kun aldono de la “temoj” el la Zamenhofs “registro de temoj”, estas multe pli uzbla kaj klara ol la nure esperanta versio. Plie, ankaŭ la strukturo de la proverbaro en sia tuto iĝas multe pli klara. Fakte la Zamenhofs celis seplingvan verkon, ĉar la titolpaĝo (sed nur la titolpaĝo) de la tria, kaj lasta, kajero de la kvarlingva frazeologio de Marko mencias sep lingvojn: rusa, pola, franca, germana, esperanta, latina kaj hebrea. Ĉar tamen de tiuj latina kaj hebrea versioj absolute nenio estas konservita...

oni anstataŭis ilin per du lingvoj kiujn oni pli bone konas: per la nederlanda kaj per la hungara. Finfine oni aldonis la latinan, kiel okan lingvon, ĉar multaj naciaj proverboj ja havas sian fonton en la latina.

Kunlaborantoj

Iniciatis la kompiladon kaj restaŭradon Petro Desmet’.

Kunlaboris kaj kontribuis

- por la rusa: Jozefo Horvath, Наталья Чапо (Natalia Csapó) kaj Сергей Головатов (Sergej Golovатов)
- por la pola: Danuta Kowalska kaj Jolanta van Holstein
- por la franca: Pascal Vilain
- por la germana: Jessica Dehms
- por la nederlanda: Petro Desmet’
- por la hungara: Jozefo Horvath
- por la esperanta: Ludoviko Zamenhof
- por la latina: Petro Desmet’ kaj Jozo Marević

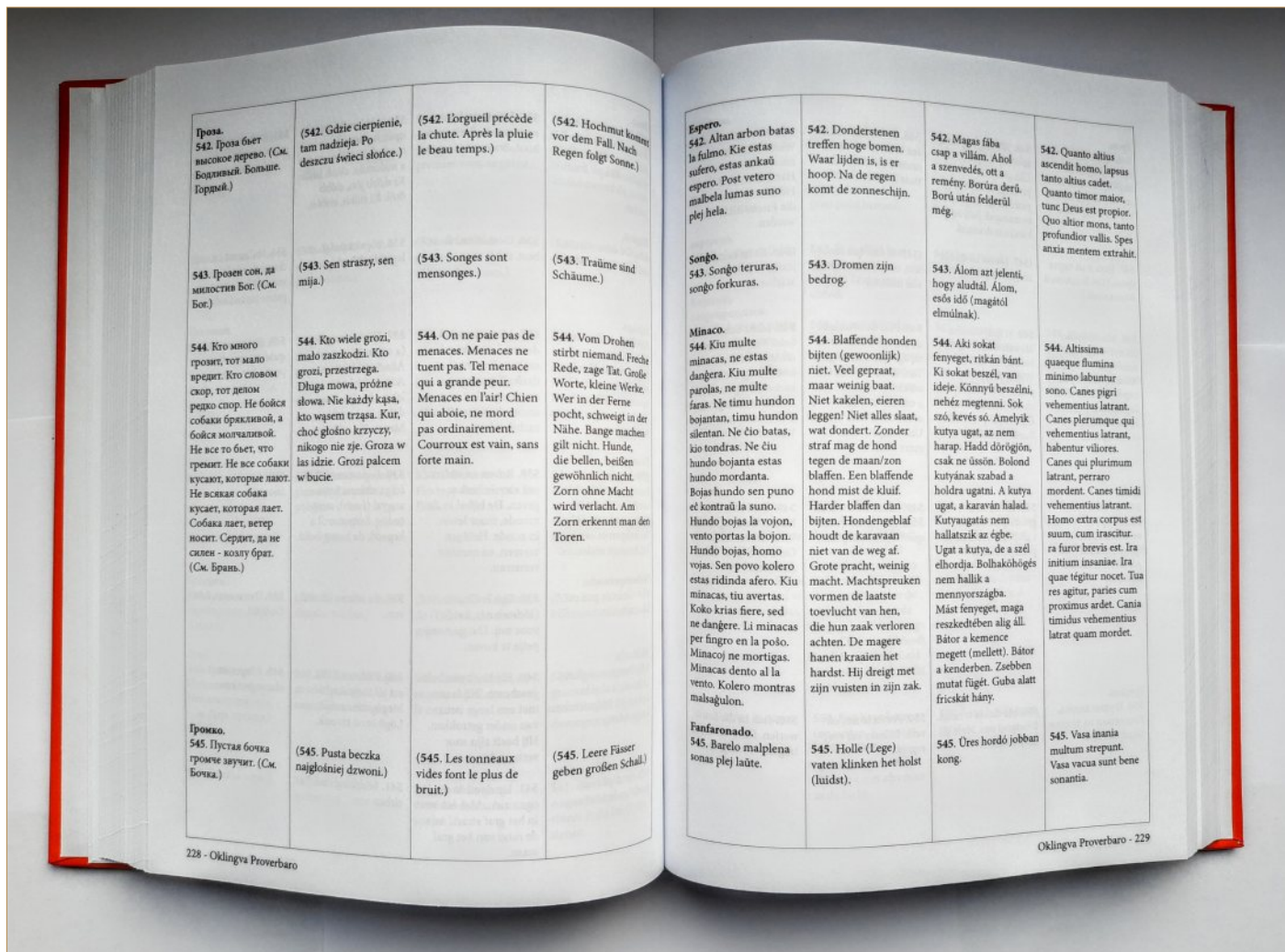
Enpaŝigis kaj provlegis la verkon Yves Nevelsteen. La kovrilon kaj eldonadon prizorgis Lode Van de Velde.

Nacilingvaj indeksoj

Por pli efike povi konsulti la Oklingvan Proverbaron, ni kreis nacilingvajn indeksojn, en kiuj la proverboj estas ordigitaj laŭ la unua substantivo en la proverbo. Se neniu substantivo estas – kaj tio okazas pli ofte ol vi supozas – laŭ la unua verbo. Se eĉ verbo ne estas – denove pli ofte ol vi supozas – laŭ la unua adjektivo aŭ adverbo. Tamen, povas okazi, ekzemple ĉe “Aŭ ĉio, aŭ nenio!” ke gvidvorto estas iu malmultsenca vorto, ĉar ĉiu proverbo el la proverbaro estu ja trovebla per tiu ĉi listo. Nu ja, “Ĉio” estas (?) substantivo, sed normale ne uziĝus kiel gvidvorto. La gvidvortoj estas grasigitaj.

Nacilingvaj indeksoj kaj specimenaĵoj troveblas en la retejo <http://esperanto.be/fel/proverbaro>

Yves Nevelsteen

KURSO

STARTEN MET SPREKEN

Op maandag 8 februari ben ik gestart met een online cursus, aangekondigd als ‘Spreekvaardigheidscursus voor Nederlandstaligen’, bedoeld voor mensen die de theorie van de taal kennen maar nog geen tot weinig spreekervaring hebben. Beetje bij beetje sijpelden de ‘kandidaturen’ binnen, niet alleen van mensen uit mijn doelgroep, maar ook van kandidaten met al meer spreekervaring en zelfs van enkele Franstaligen. Uiteindelijk besliste ik om iedereen toe te laten, doch niet zonder hen te waarschuwen dat we zouden starten met het basisniveau.

Er waren zes kandidaten waarvan ook twee mensen uit Nederland. Tijdens de les maken we gebruik van de mogelijkheid om de groep op te splitsen in kleinere groepjes. Dit verlaagt de drempel voor beginners of mensen met weinig spreekervaring. Wellicht kunnen mensen met meer kennis/ervaring ook de ‘novbakitaj’ bijstaan.

Het is mijn bedoeling om de cursisten vooral nuttige zinswendingen/structuren bij te brengen waarmee ze hun basis kunnen verrijken. Ondertussen kan er natuurlijk woordenschat aangeleerd worden, maar dat is niet het belangrijkste. Natuurlijk zal ik bijsturen waar nodig maar slechts in die mate dat het niet remmend werkt voor de deelnemers. Wordt vervolgd.

Piet Glorieux

Door de aanhoudende coronacrisis worden er momenteel nauwelijks fysieke Esperantobijeenkomsten gehouden. Maar esperantisten zijn creatief; de online initiatieven zijn niet te tellen. Veel organisatoren van dergelijke evenementen informeren hierover via de website Eventa Servo. Neem zeker eens een kijkje!

WWW.EVENTASERVO.ORG

LA 17-AN DE SEPTEMBRO 2020: LA ERIKEJO RE-KUNVENIS

Por la unua fojo de post februaro, kunveno denove okazis en la kutima salono de la paroĥocentro en Heide, nun tamen iomete timeme kaj singarde kaj kun buŝa masko, ĉiufoje kiam starante. Stranga eksento ... Ni bonvenigis gastinon el Limburgo, An Olijslagers, prezidantinon de la Limburga Esperanto-grupo, sed mem rezidantan en Nederlando. Dum la septembra kunveno de La Erikejo kutime la rakontemuloj prezentas ian personan faritaĵon, memorigaĵon aŭ eventon.

Simon, kiu estas 86-jarojn juna, retroiris al la epoko de la dua mondmilito. Li rememorigis al ni la farmbienojn en Zelando kie li elkreskis kaj kie ankaŭ rezidis sinsekve germanaj, britaj kaj kanadaj soldatoj. Kiel juna knabo Simon jam estis en internacia kompanio. Ĉu eble senkonscie pro tio, li fariĝis kaj restis tiel fidela, arda sed aminda esperantisto?

Ivo, ĉiam laborante pri preparado aŭ pri ĝustatempa liverado de iu nova numero de Horizon-taal spertis sufiĉe multajn, komplikajn problemojn por ekfunkciigi siajn presilojn. Krome li devis pasigi la ferioperiodon sen Nicky, kiu estis havanta kvarantenajn problemojn

rezulte de sia feriado en Francujo. Ne estis tute klare, ĉu ĉi tiu portempa disiĝo laŭ lito kaj sidejo vere estis neeltenebla.

An profesie laboras en la informadika sektoro. Ŝi prezentis al ni programon, kiun ŝi projektis kaj kiu ebligas al iu ajn senpage akiri milon da ciferecaj Esperanto-eldonaĵoj. La papera libro verŝajne neniam tute malaperos, sed la graveco de virtualaj eldonaĵoj ĉiam kreskas. Danke al An, ĉiuj ŝatantoj de esperantlingva literaturo certe trovos multajn interesajn legaĵojn. En ĉi tiu kronvira epoko, legado estas sekura, agrabla kaj utila tempopasigilo ... Bedaŭrinde tiuj, kiuj lernis Esperanton, ofte tro malmulte uzas la riĉan Esperantan heredaĵon. Nekonata, neamata ...

Rob pasigis parton de siaj ferioj kun sia familio en Pikardio kaj Normandio. Li kunportis belajn bildojn pri la naturo kaj kulturo de tiuj ĉi regionoj. La gastejo estis bela historia bieno, renovigita fare de la posedanto. Tiu ĉi volonte akceptis la maloftajn gastojn, ĉar pro la pandemio malmultaj turistoj venis. Arras, Amiens, Gerberoy, Rouen kaj la kastelo de Vauchelles

estis vizitataj. La tre bela lumludo sur la statuoj de la katedralo de Amiens postlasis ĉe ni neforgeseblan impreson, same kiel la kampara trankvilo eliranta de la montetaj pejzaĝoj, kamparoj kaj pomarbejoj. La dolĉa Franclando certe ĉiam restos ŝatata turisma celo ...

Tamen la kleraj kaj prudentaj belgaj virusologoj estis insiste rekomendintaj la restadon de ĉiu en sia propra lando! Vere leĝfidelaj belgoj kiaj Johan, do firme restis en Belgujo. Eĉ Bredene ĉe la flandra marbordo valoras la penon. Kaj la arto-ŝatanto eĉ tie foje trovas vidindaĵojn, kiel la pentraĵojn de Annie Vanhee. En Bredene-vilaĝo tiu ĉi flandra artistino realigis sur multaj dom-fasadoj rimarkindajn pentraĵojn kun grandvariaĵaj blu-nuancoj.

Kaj ankaŭ Mireille, ne malpli leĝfidela kaj serioza ol Johan, preferis la saman flandran marbordon al la ekzotaj strandoj. La aferojn, kiujn ŝi tie observis

certe estis ege taŭgaj por la septembra kunveno de La Erikejo. Efektive, ekde la digo de Blankenberge, Mireille rimarkis kompatindan seĝon dronantan en la maro. Estis ruĝa plasta seĝo, kaj Mireille kuraĝe savis ĝin de la dronadmorto. Kompateme ŝi metis la objekton sur sekan teron. Laŭ Willy tio pli ol sufiĉis kiel savoperacio. Sed ekde la balkono de la hotelĉambro, Mireille obsedite rigardadis tiun kompatindan seĝon kaj ankaŭ la preterpasantojn kiuj estis rimarkantaj ĝin, sed poste senkore preteriris. Ne unu sola kompatema Samariano! Fine, post tre longa tempo, bonkorulo kunprenis la seĝon hejmen. Kia trankviligo! Ĉio ĉi pruvas ke nia prezidantino estas ege talenta rakontistino, inspirita eĉ de ŝajne sensignifaj aferoj. Ankaŭ dum tiu ĉi malgaja kronvira epoko, ekzistas feliĉaj homoj, ĉiam kompatemaj, eĉ al kompatindaj seĝoj ...

Cyreen Knockaert

LA 21-AN DE JANUARO 2021: LA ERIKEJO RET-KUNVENIS!

A2, B2 kaj C1: INSTRUADO per TELEGRAM KAJ ZOOM

Antaŭ kelkaj semajnoj, laŭ iniciato de Jean Annet (prezidanto de la Valona Esperanto-Asocio), mi lanĉis novan belgan virtualan kurson per Telegram kaj Zoom. Intertempe ekzistas tri kursoj kaj ni estas entute 20.

Jen, informe:

Mi kreis tri kursgrupojn laŭ la eŭropa referenckadro:

- A2 Belga Esperantokurso por komencintoj
- B2 Belga Esperantokurso por progresantoj (Mi fokusas mian atenton unuavice al tiu nivelo)
- C1 Belga Esperantokurso por fluparolantoj

Ĉiusemajne ni elektas alian temon. Ĝis nun ni traktis la temojn “klimata ŝanĝo”, “loĝado” kaj “Esperanto-revuoj”.

Kursanoj de la grupoj B2 kaj C1 registras sin mem per poŝtelefono aŭ komputilo. La rezultan filmeton aŭ sonregistraĵon pri la temo ili sendas al la Telegram-kursgrupo.

Mi detale komentas la ‘senditaĵojn’ kaj en la fermita/privata kursgrupo afiŝas informojn pri plibonigebloj, por ke ĉiuj kune ni lernu de la faritaj eraretoj.

Mi invitas miajn kursanojn post legado de miaj komentoj registri duan fojon la samon kaj resendi la rezulton al la kursgrupo. Mi komentas denove ktp.

Ni interŝanĝas en la kursgrupoj diversajn interesaĵojn pri la temo, kiel rilatajn artikolojn, agadon en temaj Telegram-grupoj, filmetojn kaj prelegojn. Instigas tio.

Temas pri sufiĉe ‘nuntempeca’ aliro, sed ĝi ŝajnas plaĉi al miaj kursanoj. Ĉar konkreta ekzemplo plej klaras, mi petis de unu el ili – Eliane – ĉu mi rajtas informe plusendi ŝian sonregistraĵon kaj miajn komentojn pri ĝi. Ŝi donis al mi la rajton fari tion. Kontakto min per Telegram (<https://t.me/yvesnev>) se vi volas ricevi tiun ekzemplon aŭ interesiĝas pri kunlaboro.

Nia B2-kursgrupo planas retkunveni ĉiun duan semajnon per Zoom. Foje mi invitas gastinstruiston. Lode Van de Velde instruis pri participoj por niveloj B2 kaj C1. Mi registris ĝin la Zoom-sesion. Vidu <https://instigo.be/kursoj/participoj-Lode.mp4>

Gravas laŭ mi

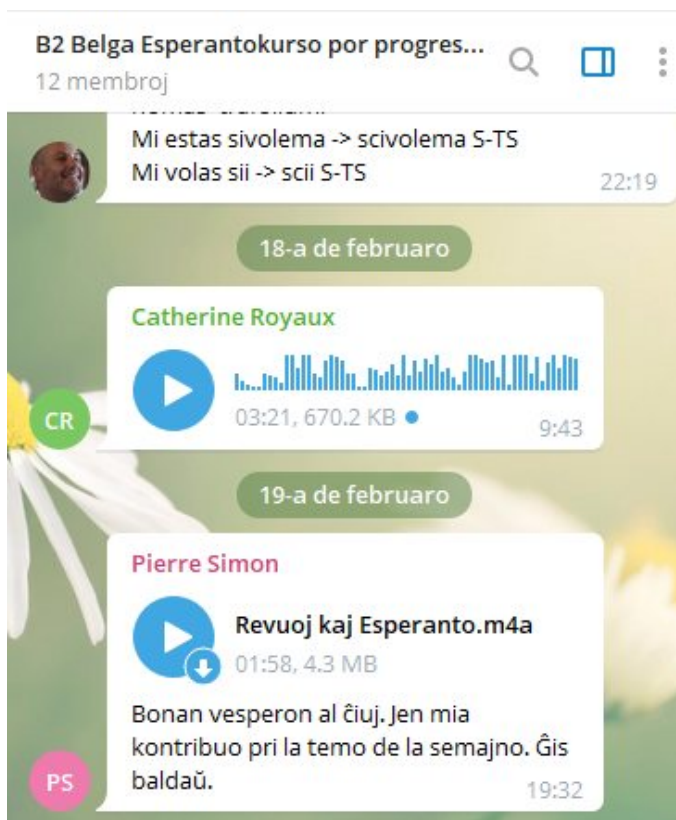
- paroligi kaj ‘senerarigi’ kursanojn
- ‘miksi’ flandrojn kaj francparolantojn (aŭ, pli ĝenerale: miksi homojn kiuj havas malsaman denaskan lingvon)
- ke instruisto bonege regu Esperanton
- ke lernanto de lingvo ne pri ĝi okupiĝu unufoje ĉiun duan semajnon dum horo aŭ du, sed preskaŭ ĉiutage, eĉ se nur iomete
- ke lernanto de Esperanto sentu sin parto de (virtuala) komunumo

Telegram ebligas ĉi ĉion. Tia aliro evidente postulas iom da teĥnika kono de kurso-partoprenanto, sed eblas instali programojn kaj kapabligi de distanco. Mi konkrete helpas interesitojn; faras kun ili individuajn sesiojn. Tiam mi transprenas ilian komputilon per Zoom, instalas Telegram kaj klarigas ĉion ĝis kiam... klaras.

Mi invitas vin tralegi mian artikolon pri Telegram en Libera Folio. Ĝi longas, mi konscias, sed ĝi do ankaŭ estas sufiĉe kompleta...

<https://mallonge.net/telegram-lf>

Yves Nevelsteen

VIVO DE ZAMENHOF

ĈAPITRO XI. - ETIKA PENSULO - parto 1

HOOFDSTUK XI – EEN ETHISCH DENKER - deel 2

Prave oni povus diri, ke Zamenhof eldonis ĉiujare novan verkon sub la formo de kongresa parolado. Efektive, li preparis ĝin kun zorgo, kaj pripensis dum la vintro, kia estos ĝia temo. Kvazaŭ profeta solulo malsupren veninta de monto sia, li unu fojon en la jaro alparolis la popolon, kaj poste remalaperis en silenton.

Pri la lingvaj temoj li ne ŝatis insistadi. Li preferis ĉiam la homarajn ideojn. Sed la kongreso ne estis propraĵo lia. Nur gasto li sin konsideris. Tial li devis kaj ankaŭ deziris ne ofendi la oficialajn invitantojn. En Barcelono ni kunvenis en septembro 1909. Kelkajn tagojn antaŭe, ribelo eksplodis en la urbo. Armitaj kavaliroj ankoraŭ rajdis en la stratoj. Larĝaj fendaĵoj trastrekis la murojn de l' preĝejoj. Du tagojn post la fermo de l' kongreso, Ferrer estis arestita. Ni jam ĉiuj estis for. Sed la Reĝo ankaŭ ŝatis Esperanton. La hispana ministraro eĉ invitis oficiale per la vojo diplomata ĉiujn registarojn alilandajn sendi delegitojn oficialajn. Tial Zamenhof limigis je danko la malferman paroladon.

Pli libera li sin sentis en kunsido privata de l' nove fondita Universala Esperanto-Asocio, kies honora prezidanto li fariĝis. [1] Tie li revenis al sia temo plej kara:

“Kelkaj Esperantistoj, li diris, havis la bonan ideon fari per vojo privata tion, kion oficiale fari ni ne povis. Ili kunigis ne ĉiujn Esperantistojn, sed nur tiujn personojn, kiuj akceptis la “internan ideon”. . . . Oni ĉie komprenas, ke U.E.A. liveras taŭgan neŭtralan fundamenton por ĉiuj interhomaj rilatoj kaj servoj, kaj el tiu ĉi reciproka sinhelpado rezultos pli da amikeco kaj estimo inter la gentoj, kaj foriĝos la baroj, kiuj malhelpas ilian pacan interkomunikiĝon.” [2]

En 1911, al la kongreso de la Rasoj en Londono, li sendis rimarkindan ekzamenon de la demando pri gentoj kaj internacia lingvo.

Ĉu malamo inter gentoj havas kaŭzon politikan? Ne, Vienanoj kaj Dresdenanoj simpatias, malgraŭ la landlimo. Dume Slavoj kaj Germanoj batalis en Aŭstrio kaj ekstere. Ĉu ĝin kreas konkurado ekonomia? Ne kreas, sed profitas. Rusaj kaj Japanaj malriĉuloj, estante soldatoj, servas interesojn de la mastroj. Se ekzistus inter ambaŭ gentoj kompreno reciproka, la milito estus malfacila. Ĉu pli gravas korpaj diferencoj? Ne, ĉar en unu sama gento jam ekzistas tiaj. Eĉ nigruloj ne suferas pro koloro sia, sed pro moroj de la tuta gento. Postsignoj de barbara tempo kaj sklaveco ofendas la blankulojn, kiuj mem estas ja kulpaj pri la krimo. Egaligo kultura ŝanĝus tion post kelkaj generacioj.

Terecht zou men kunnen zeggen dat Zamenhof elk jaar een nieuw werk uitbracht in de vorm van een congres toespraak. Hij bereidde die inderdaad altijd zorgvuldig voor en dacht in de winter na over wat het thema zou worden. Als een profetische eenzaat, afgedaald van zijn berg, sprak hij één keer per jaar het volk toe en dook hij daarna weer onder in de stilte.

Op aspecten van de taal ging hij niet graag in. Hij gaf de voorkeur aan “homaranismo”-ideeën. Maar het congres was zijn eigendom niet. Hij zag zichzelf maar als een gast. Daarom wou en zou hij de officiële gastheren niet beledigen. In Barcelona kwamen we bijeen in september 1909. Enkele dagen voordien was een rebellie uitgebroken in de stad. Gewapende ruiters reden er nog rond. Brede spleten waren zichtbaar in de muren van de kerken. Twee dagen na de sluiting van het congres werd Ferrer gearresteerd. Wij waren allemaal al vertrokken. Maar ook de koning had sympathie voor Esperanto. De Spaanse ministerraad nodigde via diplomatieke weg zelfs alle buitenlandse regeringen uit om officiële vertegenwoordigers te sturen. Daarom beperkte Zamenhof zijn openingstoespraak tot een dankwoord.

Vrijer voelde hij zich in een privévergadering van de nieuw opgerichte Universala Esperanto-Asocio (UEA), waarvan hij erevoorzitter werd [1]. Daar kwam hij terug op zijn meest geliefkoosde thema:

“Enkele esperantisten, zei hij, hebben het goede idee om privé iets te doen dat we officieel niet konden doen. Niet alle esperantisten brachten zij samen maar alleen diegenen die de “interne idee” genegen waren... Overall begreep men dat UEA een passend, neutraal fundament creëerde voor alle intermenselijke relaties en diensten, en dat uit die onderlinge hulp meer vriendschap en waardering tussen volkeren zou voortkomen. Hindernissen, die vreedzame onderlinge communicatie in de weg staan, zouden op die manier ook wegvallen.” [2]

In 1911 stuurde hij het Rassencongres in Londen een merkwaardige studie van het vraagstuk van volkeren en internationale taal.

Heeft volkerenhaat een politieke oorzaak? Nee, inwoners van Wenen en Dresden hebben sympathie voor elkaar in weerwil van de grens die hen scheidt. Ondertussen vechten Slaven en Duitsers met elkaar in Oostenrijk en daarbuiten. Is het economische concurrentie die haat creëert? Neen, de economie creëert geen haat maar profiteert er wel van. Russische en Japanse behoeftigen dienen als soldaat de belangen van de bazen. Mocht er tussen beide volkeren onderlinge verstandhouding bestaan, dan zou de oorlog

The Universal Races Congress of 1911

Utopian Internationalism at the Dawn of a Bloody Century

April 24, 2015

9:30am-5:00pm
Plangere Center,
Murray Hall, 3rd Floor

- 9:30am Welcome and Light Breakfast
- 10-11am
KEYNOTE
Arnulf Becker Lorca, Brown University
"Races Coming Closer Through International Law? Shocking at the Universal Races Congress"
- 11-12:30
PANEL I
Kyle McAuley, Stéphane Robolin, Tanya Agathopoulos and Janet Neary, Kate Sorell
"The Geopolitics of Representing Race"
- 12:30-1:30pm Lunch
- 1:30-2:30pm
KEYNOTE
Marina Mogilner, University of Illinois, Chicago
"Early Languages of Post-Imperial Globalization: The Russian Universal Races Congress Moment"
- 2:30-3:30pm
PANEL II
Seth Koven, Rhiannon Noel Welch, Mia Bay, and Grace Howard
"Southern Questions, Race Crossings"
- 3:30-4:30pm
KEYNOTE
Alice Conklin, Ohio State University
"In the Light of Science and the Modern Conscience: Contested Anthropology at the 1911 Universal Races Congress"
- 4:30-5:00pm Final Thoughts and Future Plans

bezwaarlijk kunnen. Spelen lichamelijke verschillen een rol? Neen, want die verschillen bestaan al binnen elk volk apart. Zelfs zwarten hebben niet te lijden onder hun huidskleur maar wel onder gewoontes van hun eigen volk. Overblijfselen van een barbaarse tijd en slavernij zijn een belediging voor de blanken, die zelf schuld hebben aan die misdaad. Culturele gelijkschakeling zou dat in enkele generaties kunnen veranderen.

Als het ging over afkomst en genetische bepaaldheid, bestreed Zamenhof de bekende vooroordelen. Na hem bewezen befaamde antropologen in wetenschappelijk werk hoe gemengd alle rassen al waren vooraleer ze in Europa samenkwamen [3]. Er zijn slechts twee feitelijke verschillen die volkeren scheiden: taal en godsdienst.

“De scheiding en haat tussen volkeren zal pas dan volledig verdwijnen als de hele mensheid één taal en één godsdienst heeft... Op dat moment zullen binnen de mensheid de soorten conflicten blijven bestaan die nu al binnen elk land en elk volk bestaan, d.w.z. politieke, economische en klassenconflicten en conflicten binnen partijen enzovoort; maar het vreselijkste conflict van allemaal, met name de wederzijdse haat tussen volkeren, zal volledig verdwijnen.”

Zo luidde zijn conclusie. Tegelijkertijd raadde hij wetenschappers aan niet te veel theoretische discussies te houden, maar de feiten te registreren. “Laat ze eens een Esperantocongres bijwonen. Daar zullen ze zien en horen hoe een neutrale taal barrières en wantrouwen tussen volkeren opheft.”

In de hele wereld was overal al een sterke chauvinistische tendens voelbaar. Een golf van haat kondigde een nakende storm aan. Bevriende wetenschappers smeekten hem om de verspreiding van de taal niet te compromitteren door zijn politiek-godsdienstige overtuiging te uiten. Overal hadden regeringen schrik uit wantrouwen voor hun burenen of bekampten ze ideeën over broederschap tussen mensen van verschillende afkomst. Zelfs in het vreedzame België moest Zamenhofs congres toespraak tijdens het UK van 1911 kleurloos blijven wegens de nabijheid van machtiger staten.

Zamenhof kon dit niet langer verdragen. Lucht, lucht om te ademen! Niet langer wou hij de meester zijn, hij wou vrij zijn! Zijn gezondheid was er al slecht aan toe. Ook fysiek sloeg zijn hart al te snel. Ademen was moeilijk. Een zwaarwegende vermoeidheid. Vooraleer hij stierf wou hij zijn levensdoel absoluut nog een stuk dichterbij brengen. Taal was slechts een kant van een veel bredere zaak. Een neutraal moreel fundament moest er komen naast het fundament van de taal. Net tegen die chauvinistische golf moest de standaard van het “homaranisme” hoger geheven worden. Een oproep was nodig. Inzet was nodig. Om die reden wou de Meester breken met het slaafs navolgen van de officiële opinie. Weg met het meester-zijn en de ketens! Wat hij in Cambridge niet kon, zou hij in Krakau doen. Een laatste keer zou hij het congres openen en daarna zou hij zijn vrijheid weer terugnemen:

Pri deveno kaj hereda sango Zamenhof rebatis la konatan antaŭjuĝon. Post li, famaj antropologoj pruvis en sciencaj verkoj, kiom miksite jam kuniĝis ĉiuj rasoj en Eŭropo. [3] Inter gentoj staras nur du faktaj diferencoj: lingvo kaj religio.

“La intergenta diseco kaj malamo plene malaperos nur tiam, kiam la tuta homaro havos unu lingvon kaj unu religion. . . . Daŭros tiam en la homaro tiuj diversaj malpacoj, kiuj regas interne de ĉiu lando kaj gento, kiel ekzemple malpacoj politikaj, partiaj, ekonomiaj, klasaj, k.t.p.; sed la plej terura el ĉiuj, la malamo intergenta, tute malaperos.”

Tiel sonis lia konkludo. Samtempe li rekomendis al scienculoj ne tro diskuti teorie, sed konstati faktojn. Ili vizitu Esperantan kongreson. Tie ili vidos per okuloj kaj aŭdos per oreloj, kiel neŭtrala lingvo forigas barojn kaj fremdecon inter gentoj.

Tra la tuta mondo, pli forta blovo ŝovinista jam sentiĝis ĉie. Ondo malama minacis pri venonta ventego. Scienculoj amikaj al Zamenhof petegis lin, ke li ne kompromitu la vastiĝon de la lingvo per lia kredo politika-religia. Ĉie, pro malfido al najbaro, registaroj timis, aŭ eĉ persekutis la ideojn pri frateco inter homoj diversgentaj. Eĉ en paca Belgujo, en Antverpeno 1911, la kongresa parolado devis esti senkolora pro proksimeco al pli potencaj ŝtatoj.

Zamenhof ne povis toleri tion plu. Aeron, aeron por spiri! Ne majstro, sed libera! Jam lia sano difektiĝis. Ankaŭ fizike lia koro batis tro rapide. Spirado malfacila. Laciĝo peza. Antaŭ ol morti, li deziris nepre atingi pli proksimen al vivcelo. La lingvo nur estis unu flanko de afero pli vasta. Neŭtrala fundamento morala devas stariĝi krom la lingva. Ĝuste kontraŭ fluo ŝovinista leviĝu pli alten la standardo homarana. Urĝas voko. Urĝas laboro. Pro tio la Majstro volis rompi kun sklaveco oficiala. For la majstreco kaj la ĉenoj! Kion li ne povis en Kembriĝo, tion li faros en Krakovo. Lastan fojon li malfermos la kunvenon, kaj reprenos poste sian liberecon:

“La nuna kongreso estas la lasta, en kiu vi vidas min “antaŭ” vi; poste, se mi povos veni, vi ĉiam vidos min nur “inter” vi.”

Tiel li parolos ĉe la dudek-kvina jubileo de la lingvo Esperanto. Poste, kiel homo privata, li revenos al homarana ideo.

En aŭgusto 1912, l' antikva pola ĉefurbo aŭdis la kanton de la cigno. Tie gardas la muregoj mezaĝaj. Tie staras la dikrondaj turoj. Tie dormas sub arkaĵoj de Vavel la mortintaj reĝoj de nacio krucumita. Kiel ŝtonaj figuraĵoj, ili silentas kun preĝantaj manoj. Ili kuŝas en ĉerkejo sub kapelo Sigismonda. Kune dormas en eterne la poeto Mickieviĉ. Tie sur la placo, post la ĵuro ĉe Sankta-Mario, la popolo akklamis Kosĉiuŝkon. Tie, en Universitato, Kopernik instruadis.

En urbo memorplena okazis la festo jubilea. Proksime, trans Polujo, kuŝis tiu lando, kie naskiĝis esperantismo. Zamenhof adiaŭis la honorojn:

“Multe, tre multe, tre multe, mi volus diri al vi, ĉar mia koro estas plena . . . sed hodiaŭ mi staras ankoraŭ en rolo oficiala, kaj mi ne deziras, ke mia privata kredo estu rigardata kiel deviga kredo de ĉiuj Esperantistoj. Tial pardonu min, ke mi pli ne parolas.

“Kio estas la esenco de la esperantisma ideo? kaj al kia estonteco ĝi alkondukos iam la homaron? Tion ni ĉiuj sentas tre bone, kvankam ne ĉiuj en egala formo kaj grado. Ni donu do hodiaŭ plenan regadon al tiu silenta, sed solena kaj profunda sento; ni ne profanu ĝin per teoriaj klarigoj.”

En Berno, je 1913, Zamenhof jam ne parolis, eĉ ne sidis sur estrado. Ame ĉirkaŭata, li sidadis en la mezo de la kongresanoj kun edzino. Li spiris pli libere. Saman jaron aperis nova eldono de l' broŝuro pri “Homaranismo”. Hispana samideano represigis ĝin. [4]

En antaŭparolo Zamenhof tre klare diferencigis tri aferojn:

Esperanto estas lingvo internacia. La “interna ideo esperantisma” prezentas senton kaj esperon nedifinitajn pri fratiĝo inter homoj sur neŭtrala lingva fundamento. Homaranismo estas speciala kaj tute difinita politika-religia programo, “kiu prezentas mian kredon pure privatan”. Per

“Het huidige congres is het laatste waar jullie mij “voor” jullie zullen zien staan; daarna, voor zover ik zal kunnen komen, zullen jullie mij “tussen” jullie zien.”

Zo sprak hij op het vijfentwintigjarig jubileum van de taal Esperanto. Daarna zou hij als privépersoon terugkomen op de idee van het “homaranisme”.

In augustus 1912 aanhoorde de oude Poolse hoofdstad die zwanenzang. Daar houden middeleeuwse muren de wacht. Daar staan de dikke, ronde torens. Daar rusten onder de Vavelbogen de overleden koningen van een gekruisigde natie. Als stenen afbeeldingen verwijlen ze er, met biddende handen. Ze liggen er in het mausoleum onder de Sigismundakapel. Samen met hen rust de dichter Mickiewicz er voor eeuwig. Daar op het plein, na de eed bij de heilige Marius, juichte het volk vrijheidsstrijder Koŝciuszko toe.

In die gedenkwaardige stad had het jubileumfeest plaats. Dichtbij, voorbij Polen, bevond zich het land waar het esperantisme het daglicht zag. Zamenhof nam er afscheid van de eretitels:

“Veel, heel veel, heel veel, zou ik jullie willen zeggen, want mijn hart is er vol van... maar vandaag sta ik hier nog in mijn officiële functie, en ik wil niet dat mijn privéovertuigingen zouden worden gezien als het verplichte credo van alle esperantisten. Vergeef me daarom als ik niet meer zeg.”

“Wat is de essentie van het esperantistische gedachtegoed? En naar welke toekomst zal dit de mensheid ooit leiden? Wij voelen het allemaal heel goed aan, maar niet iedereen in dezelfde vorm of in dezelfde mate. Laten wij dus vandaag dat stille maar plechtige en diepe gevoel laten overheersen; laten wij het niet ontheiligen met theoretische verklaringen.”

In Bern kwam Zamenhof in 1913 al niet meer aan het woord, hij zat zelfs niet op het podium. Met liefde omringd zat hij te midden van de congresgangers samen met zijn echtgenote. Hij ademde vrijer. In hetzelfde jaar verscheen een nieuwe uitgave van de brochure over “Homaranisme”. Een Spaanse geestesgenoot liet het herdrukken. [4]

In het voorwoord maakte Zamenhof een duidelijk onderscheid tussen drie zaken:

Esperanto is een internationale taal; de “interne idee van het esperantisme” bevat een onbestemd gevoel en een wens tot verbroedering tussen mensen op basis van een neutraal taalfundament. Homaranisme is een apart en volledig uitgeschreven politiek-religieus programma, “dat mijn puur individuele overtuiging uitdrukt”. Met die en andere zinnen wou hij de esperantisten als groep bevrijden van elk soort “verdachte solidariteit” met zijn privéovertuiging. Niemand had het recht om dat als wapen te gebruiken tegen Esperanto.

Hoe walgelijk is het gedachtegoed dat door de wereld waart! Zie hoe een mens die te groot was voor zijn tijd, zich bij zijn minderen bijna beschaamd moest verontschuldigen voor zijn grootheid. Hij moest twee wegen naar vooruitgang uit

tiu kaj aliaj frazoj li volis liberigi la esperantistaron, kiel tuton, de ĉia “suspekta solidareco” kun lia persona kredo. Neniu rajtos uzadi ĝin kiel batalilon por ataki Esperanton.

Kiom naŭza estis la spirito reganta tra la mondo! Jen tiu homo, tro alta super sia tempo, devis kvazaŭ honte peti senkulpigon de malgranduloj pro grandeco sia. Li devis apartigi du progresojn, por ne difekti unu per alia. Sed la divido estis nenatura. La estonteco refaros en la vivo l' unuecon de la penso Zamenhofa. Malgraŭ ĉiu malpermeso de l' ekstero, tamen lia lingvo jam disportas tra la mondo la ĵetitan semon. En multaj koroj ĝi jam kreskis. Prave ŝovinismoj daŭros batali kontraŭ Esperanto. Ĝi minacas ilin je mortigo. Prave ili kaŝe helpas konkurantojn por instigi novan turon de Babelo inter mondaj lingvoj. Tamen ĉio estos vana. La lingvo kaj la celo de l' profeta homo venkos unu per l' alia. Ĉar tie kuŝas la vojo kaj la sorto de l' homaro.

En sia raporto al la kongreso de Rasoj, Zamenhof priskribis tiel ĉi praktikan rimedon por paciĝi la vivadon ĝeneralan:

"Konservante sian gentan lingvon kaj gentan religion en la interna vivo de sia lingva aŭ religia grupo, la homoj por ĉiuj rilatoj intergentaj uzu lingvon neŭtrale-homan, kaj vivu, laŭ etiko, moroj kaj vivaranĝoj neŭtrale-homaj."

Pri l' unua fako, la lingva, li detale traktis en la raporto, insistante pri tiu ĉi punkto: kulturo devas esti tuthomara. Neniu havas rajton humiligi aligentan homon, trudante al li sian lingvon kaj nacian formon de kulturo.

Pri la dua, la religia, li nur aludis tie per malmultaj vortoj. Li pripensis verkon specialan je tiu temo. Cetere, la religia unueco de l' popoloj komenciĝis per si mem jam de longe. En multaj regnoj, ŝtato kaj eklezio jam apartiĝis. Tiel grandiĝis homa libereco. Kiam ĉie malaperos oficiala privilegio por tiu aŭ alia religio, la afero iros pli rapide. Sed ankaŭ sur tiu kampo necesus ekstarigi ian difinitan fundamenton por neŭtrala renkontiĝo.

Tiu ĉi paragrafo staris plej ŝanĝita en la dua eldono de l' “Deklaracio pri Homaranismo”. Estis delikate. Laŭŝajne Zamenhof unue pensis, ke homoj povus samtempe aparteni al sia hejma eklezio kaj vizitadi ian templon superkredan. Intertempe, romaj aŭ grekaj Kristanoj sendube montris al li, ke l' episkopoj malpermesus al siaj fideluloj tian partoprenon. Tiam ili devis elekti inter ambaŭ. La dua teksto do forigis tion, kaj nur lasis kiel devojn de ĉiuj homaranoj: “sincerecon, toleremon al malsamaj kredoj kaj plenumon de moralo frateca”. Fondo de kaj aliĝo al sendoktrina komunumo restis nur rekomendate al libercredanoj, “por fiksi fortike sian religian neŭtralecon kaj savi sian posteularon kontraŭ refalo en gente-religian ŝovinismon”.

Parto 2 aperos en Horizon-taal 309

elkaar houden zodat ze elkaar niet zouden hinderen. Maar die scheiding was onnatuurlijk. De toekomst zou de samenhang van Zamenhofs gedachtegoed in het echte leven bevestigen. Ondanks alle tegenkanting van buiten uit verspreidde zijn taal het gezaaide zaad over de wereld. In vele harten was het al aan het groeien. Met reden bleef het chauvinisme Esperanto bestrijden. De taal was levensbedreigend voor hen. Met reden hielp het chauvinisme concurrenten in 't geniep een nieuwe Babeltoren van werelddalen op te richten. En toch zal alles vergeefs zijn. De taal en het streven van die profetische mens zullen de een met de ander overwinnen. Want daarin ligt de weg die de mensheid moet gaan en zijn lot.

In zijn verslag aan het Rassencongres beschreef Zamenhof als volgt een praktische manier om het algemene samenleven harmonisch te maken:

“Enerzijds zouden mensen in hun taalkundig en godsdienstig milieu hun taal en religie behouden, anderzijds zouden ze voor al hun betrekkingen met andere bevolkingsgroepen een neutraal-menselijke taal gebruiken en leven volgens neutraal-menselijke ethische voorschriften, gebruiken en leefgewoontes.”

Over het eerste aspect, het taalkundige, had hij het uitgebreid in het rapport. Hij hamerde erop dat cultuur iets moest zijn van de hele mensheid. Niemand heeft het recht een mens met een andere afkomst te vernederen, door hem zijn taal en zijn cultuur op te dringen.

Op het andere, het religieuze, zinspeelde hij maar kort. Hij was bezig met een werk dat specifiek aan dat thema gewijd was. Overigens was de religieuze eenheid van volkeren al lang spontaan aan het groeien. In vele landen was er al scheiding van kerk en staat. Zo werd de menselijke vrijheid groter. Als officiële voorrechten voor deze of gene religie overal zouden verdwijnen, zou het snel gaan. Maar ook op dat gebied zou een bepaald fundament voor ongebonden ontmoetingen nodig zijn.

Deze alinea was in de tweede uitgave van de “Deklaracio pri Homaranismo” het grondigst gewijzigd. Het was delicaat. Schijnbaar had Zamenhof eerst gedacht dat mensen konden behoren tot hun thuiskerk en tegelijk een tempel van een overkoepelend geloof bezoeken. Ondertussen hadden katholieke en Griekse christenen er hem ongetwijfeld al op gewezen dat bisschoppen zo'n deelname zouden verbieden aan hun gelovigen. Toen moest hij een keuze maken. De tweede versie maakte daar komaf mee en behield als plichten voor elke homarano alleen nog het volgende: “oprechtheid, tolerantie t.a.v. andere geloofsovertuigingen en het respecteren van een ethiek van broederschap”. De stichting en het toetreden tot een gemeenschap zonder doctrine werd alleen nog maar aanbevolen aan neutraal gelovigen, “om een stevig fundament te leggen voor hun godsdienstige neutraliteit en om hun nakomelingen te behoeden voor een terugval naar een etnisch-religieus chauvinisme”.

Deel 2 zal verschijnen in Horizon-taal 309

KRUCVORTENIGMO

Horizontale:

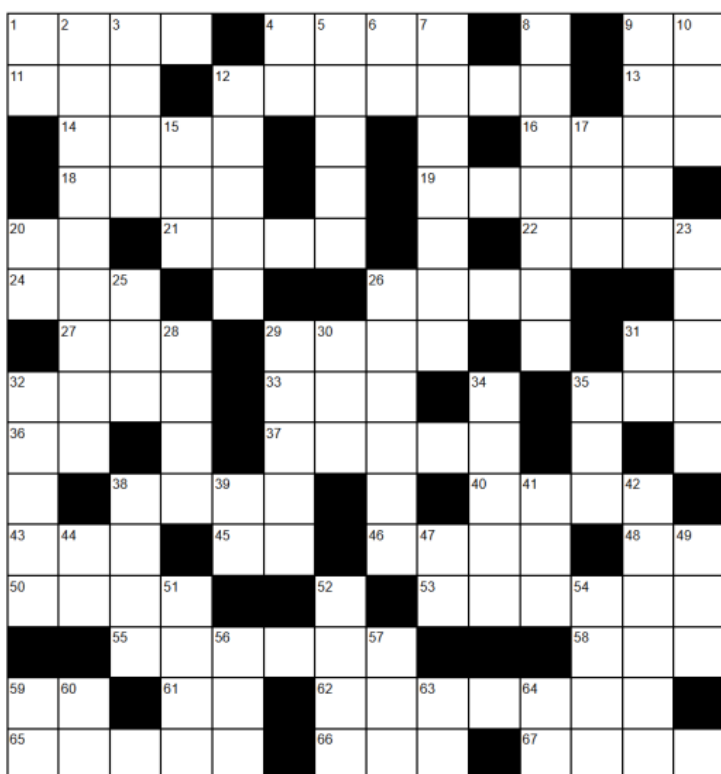
1. Por moviĝi sur neĝo.
4. Aldoni ion por plibonigi la guston.
9. Eble nekonata persono.
11. Ter' kun akvo.
12. Por ricevi respondon.
13. La konsonantoj de nazo.
14. Brakfino.
16. Skribi.
18. Vester' de birdo.
19. En la lingvo de Ŝekspir.
20. Eta part'.
21. Antaŭ la deka.
22. Nemensoge.
24. Malne.
26. Loĝejo por la tuta familio.
27. Neblua makul' en la ĉielo.
29. Substanc' en la korpo de la animaloj.
31. Montras proksimecon.
32. Malina homo.
33. Eble ne juna.
35. Kiel telero rilate al tablo.
36. Fino de verbo.
37. Malantaŭe.
38. Planto kreskanta apud aŭ en akvo.
40. Eventuala danĝer'.
43. La kvarono de dek du.
45. Malekster.
46. Farado de artistoj.
48. Bedaŭrinde!
50. Ia kurb'.
53. En neniŭ momento.
55. En granda kvanto (akuzativa formo).
58. Granda kontinent'.

59. Por difinitaj objektoj...
61. Prepozicio utila por paroli pri nombro.
62. Dezerta.
65. Ne nur...
66. Baldaŭa birdido.
67. Esprim' de tre pozitiva opinio.

Solvo en la venonta numero.

Vertikale:

1. La konsonantoj de skui.
2. Efike aŭskultis la klarigon.
3. Loĝant' el eŭropa lando.
4. Ebligas esprimi kondiĉon.
5. Ridiga, distra.
6. Artikolo.
7. Junan personon.
8. Esperanto, la franca, la angla... estas kelkaj el ili.
9. Vorteto preciziganta pozicion rilate al du punktoj, objektoj, personoj...
10. Preni kiel ilon.
12. Rilataj al iaj loĝejoj.
15. Ne antaŭe, ne poste.
17. Grasa likv'.
20. Lok'.
23. Invita propono.
25. Montras la supran parton de io.
26. Ege efikanta.
28. Sufiĉe altkvalita.
29. La plej altan parton de nia korpo.
30. Jarnombro.
31. Por ricevi konfirmon aŭ malkonfirmon.
32. Literaro.
34. Sendube.
35. Ok minus du.
38. Demandas pri la momento.
39. Malkonsentite.
41. Iun aferon.
42. Kiel se.
44. La konsonantoj de revo.
47. La konsonantoj de reno.
49. Esti inklina.
51. Rilata al plaĉa agado.
52. Ĝi povas enteni kafon, teon...
54. En iu periodo.
56. Rilatante al la opinio de...
57. Fil' de la frato aŭ de la fratino.
59. Artikolo. 60. Membre'.
63. La du lastaj literoj de pano.
64. En frazo tiu vorteto povas esti post pli, malpli...

Solvoj krucvortenenigmo Horizontala 307

La librorondo Stafeto la nepro por la libroamanto!

Ĉu allogas vin la ideo ricevi literature kaj prese bonkvalitajn Esperanto-librojn tuj post ilia apero kontraŭ forte rabatita prezo?

La librorondo „Stafeto” donas al vi tiun eblon.

Per kio ni regalos vin?

Ni regalos vin per bele presitaj literaturaj kvalitaj verkoj de konataj nomoj kiel Anna Löwenstein, Trevor Steele, Edwin de Kock, Christian Declerck kaj multaj aliaj ... Vi ricevos la verkojn aperintajn en la serio „Stafeto” antaŭ ol ili estas haveblaj ĉe la kutimaj libroservoj. Ni principe strebas al aperigo de tri libroj jare. Plie, vi aŭtomate ricevos rabaton de 10 % se vi mendas po unu libron, rabaton de 40 % se vi mendas po tri librojn aŭ pli.

Kion ni petas de vi?

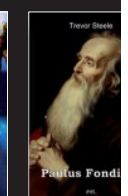
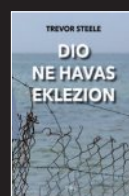
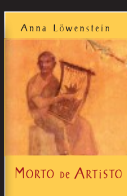
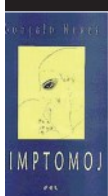
Por aliĝi al nia librorondo ni petas unufojan deponon de minimume 25 eŭroj. Tiun deponon vi ricevos, se vi forlasos la librorondon. La deponojn Flandra Esperanto-Ligo investas en la eldonado de novaj verkoj.

Kio estas via garantio?

Se vi ne estus kontenta pri la libroj, kiujn ni sendas al vi, vi rajtas retiriĝi el la librorondo. En tiu okazo vi ricevos vian deponon kaj ni ne plu aŭtomate sendos al vi librojn. Se vi estus malkontenta pri specifa libro, vi havas la rajton resendi ĝin ene de ok tagoj, ne devante klarigi la kialon. En tiu okazo ĝi ne estos fakturita.

Kiuj verkoj jam aperis?

En la serio „Stafeto” jam aperis verkoj de elstaraj aŭtoroj kiel Christian Declerck, Edwin de Kock, Mikaelo Giŝpling, Paul Gubbins, Anna Löwenstein, Gonçalo Neves, Trevor Steele, Sen Rodin kaj pluraj aliaj. Tiujn aliĝinto al la librorondo „Stafeto” povos kiam ajn mendi kun rabato de 10 %. Sufiĉas mencii en la notoj „Ne forgesu mian Stafeto-rabaton!”

Jam de kelkaj jaroj mankas al la festemuloj kaj muzikŝatantoj de Esperantujo renkontiĝo por kunesti kaj amuziĝi en somero. Sed la longa atendado nun finiĝas – FESTO revenas en 2021! Ekde la 13-a ĝis la 20-a de aŭgusto 2021 ni kune “festos” en facile atingebla kastelo Greziljono en la okcidenta Francio. Ni proponas komfortajn litojn, multe da spaco por tendemuloj, bongustajn manĝojn, bonan etoson kaj mojosajn koncertojn. <http://verdajskoltoj.net/festorevenas>

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com
www.ilei.info

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.: 071 165 395 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto.

p/a Jean-Pol Sparenberg, Ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel.: 0475 27 23 19, jpsparenberg@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, sekretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Officejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Nicky Janssen
Ondervoorzitter: Ivo Vercammen
Secretaris: Marc Cuffez
Penningmeester: Kevin De Laet
Bestuursleden: Piet Glorieux, Paul Peeraerts, Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 0472 25 79 18, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo tel.: 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon, Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

www.esperanto.be/horizontaal

Giften vanaf 40,00 euro aan de VEB komen in aanmerking voor belastingvermindering.